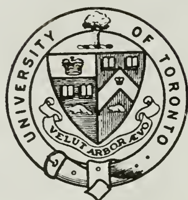

UNIVERSITY OF TORONTO
VELUT ARBOR ÆVO

АРҐОНАВТИ

комедия в III діях

Григория Цеглиньского.

У ЛЬВОВІ, 1898.

З ДРУКАРНЇ НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
під зарядом К. Беднарского.

Argonavty

АРҐОНАВТИ

КОМЕДИЯ В III. ДЇЯХ

ГРИГОРИЯ ЦЕГЛИНЬСКОГО.

Супроти сцен печатане в рукописи.

У ЛЬВОВІ, 1898.

З ДРУКАРНЇ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА
під зарядом К. Беднарского.

ОСОБИ:

Іван Мирский, сьвященник.
Олїмпія, его жінка.
Марійка, їх донька.
Омелька, далека їх своячка, сельска учителька.

Язон Дївонос Акиндин Всеволода Кастор Полюкс Софрон Думка	питомцї.

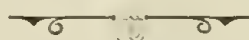
Порфирий Карманович.
Мендель Бавм, властитель готелю.

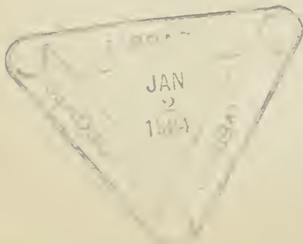
Прокіп Николай	готелеві сторожі.

Ксеня, дївчина сїльска.
Катерина, служниця.

Гостї духовні і мирскі, дївчата, музиканти.

Дїє ся акт I. в мійскім готели, акт II. і III. на селї у о. Мирского.

Дїя I.

Декорация. Сцена представляє комнату заїздного дому, з дверми головними в середині, бічними праворуч (від публики). По середині столик. що дасть ся розложити на зелений столик до карт, кругом крісла. Лїворуч велике зеркало з поставою.

СЦЕНА 1.

Николай, Прокіп (перший старший, другий молодший, поспиравшись на щітки, що ними замітали комнату, балакають:

Николай.

Скажи менї, Проко́пе, семий рік вже, хвалити Бога, служу, а ще не второпаю всего, гм!

Прокіп.

Що такого?

Николай.

Ось диви ся. Всїлякі сюда заїжджають люди, а найбільше попи...

Прокіп.

Ну і що?

Николай.

Ось тото, як се сказати, гм? Як приїде який старий, то і набігаєш ся коло него, налазиш, надвигаєш, напинаєш, а він тобі опісля — шістку...

Прокіп.

Ну?

Николай.

А, як заїде молодий,...

Прокіп.

Клєрик хочеш сказати..

Николай.

Як кажеш? Клєрик? Ага, клєрик, так так: клєрик. Як заїде клєрик, то чоловік єму, вибачте, холявки прочистить, а він єму дві, три, чотири, часом і лева цїлого, срібного, цїсарского ткне.

Прокіп.

Я тобі скажу, чому.

Николай.

Чому, гм?

Прокіп.

Піп старий дає своє, то й жалує, — а молодий чуже, то й розкидає.

Николай.

Чуже? Як то кажеш чуже?

Прокіп.

От так: свого не має, то й пожичає.

Николай.

Ба, та пожичати, то й треба віддати.

Прокіп.

Але не єму.

Николай.

А кому?

Прокіп.

Тому, де ся оженить колись.

Николай.

Ну які штудерні, дивись! Не даром тілько вчились.

Прокіп.

А впрочім, що нам до того небоже. Нам лиш се подай Боже!

Николай (сьміє ся).

І се правда, гм! Дай їм Господи здоровля та довгоденьствія. Але чому їх не видати тепер?

Прокіп.

Чому, от вчера приїхало кількох.

Николай.

Під твої числа?

Прокіп.

Ага.

Николай.

(на боці). Має щасте, сновида! А ти, Николаю, коло старих бідькай ся. От все старому біда!

СЦЕНА 2.

Попередні. Язон (крізь головні двері виставляючи голову).

Язон.

А ходи но котрий сюда!

Николай, Прокіп
[біжуть оба на перебій, відпихаючись коло дверий].

Прокіп.

То не твій!

Николай.

То мій!

Прокіп.

Тобі старому — старі, а менї молоді! (відопхнувши Николая виходить)

Николай (негодуючи).

Ось трапив ся оден клєрик і той дияволу в зуби (кланяєсь низенько входячому Язонови і виходить).

СЦЕНА 3.

Язон (хороший. поставний. трохи вже піддоптаний) за ним Прокіп (з куферочком в руках).

Язон.

Постав он там!

Прокіп (кладучи).

А більше нема нич?

Язон.

Постав і рушай з Богом.

Прокіп (до себе).

Шкода було з Николаєм битись, можна му було відступити (виходить в головві).

СЦЕНА 4.

Язон сам (ходить по сценї неспокійний).

Що се, повмирали в городї, чи що таке? Перший раз в'їжджаю, неспостережений! Нї

одного, однїсенького вуйка! Все мабуть в сьвітї іде навпаки (пристає). Бувало, Господи, чоловік лиш покажесь, — то протовпитись годї, розступом стають вуйки пейсаті, непейсаті, всїлякі. А кождий кричить: еґомость, еґомость, може вам що треба? Я, я, я, вигоджу, в мене процент найнизший... А тепер наче-б їх повимітало (іде до дверий) Прокопе!

Прокіп (в дверях).

Що?

Язон.

Нема там кого до мене?

Прокіп.

Нема!

Язон.

А щоби їх... Як би хто питав ся, сейчас пусти!

Прокіп.

Добре, добре, чом би не пустити? (зникає. замикаючи двері).

Язон.

Вкінци не буде иньшої ради, як до них пійти. А щоб їх повиривало! Тодї треба буде сповидам піднести процент о яку десятку в гору. Що-ж робити? (оглядає себе) Тимчасом приберусь троха. (Отвирає куферочок і виймає з него звій ковпїриків і рукавцїв [маншетів]; стаючи перед зеркалом прибираесь, відкидаючи насамперед ковпїр, опісля рукавцї оден по другім на землю, серед того говорить, що слїдує:)

Щоб був чоловік хоть не прошептав ся так дуже! А то, до білої нитки. Bin heute ein

vollkommener Meister Puff! (відкидає ковнїр, бере сьвіжий) Все мабуть в сьвітї іде вспак, вже навіть в картах чоловікови не йде! (кидає ковнїр — і наче нагадавшись:) Ага! (спішить в двері) А що Прокопе, єсть там хто?

Прокіп.

Єсть!

Язон (живо).

А хто?

Прокіп.

Я!

Язон (недобрий).

А щоб тебе... А Мендель дома?

Прокіп.

Нема!

Язон (вертаючи).

Судний день на них нинї, чи що? Нїчого робити, треба йти. (прибирає рукавцї все в зеркалї) А щоб теє Поділє нікому і не снилось. Добре то сказано: Поділє то бездїлє. (відкидає рукавець) Там мабуть нїчо більше не роблять, лиш в карти грають. Майстер вам оден в другого, хоть концерти давай. (відкидає рукавець) Най же хоть пімстив ся на послїдок. Пімстив ся, сказавши всїм: Подоляки, кругом дураки!

(прибравшись, оглядаєсь докола в зеркалї і вдоволений з себе сьпіває:)

„Ой зійди, зійди ясний місяцю.“

Акиндин (з правого боку, сьпіває, не виходячи на сцену).

„Ой зійди, зійди ясна зіронько.“

Язон (озирнувшись).

Хто се? Чий се голос?

[Двері праворуч отвирають ся, в них стає Акиндин, питомець молодий, хороший, присадковатий.]

СЦЕНА 5.

Язон (живо).

Акиндин!

Акиндин.

Язон!

(Оба біжуть проти себе, обіймаючись цілують ся тричи.)

Язон.

Звідкіля їдеш?

Акиндин.

Звідкіля? Питай вітру степового, звідки повіває, питай птички небесної, звідки прилинає. Зі сьвіта, з широкого, далекого сьвіта.

Язон.

Найшов?

Акиндин.

Ні. А ти?

Язон.

І я ні.

Акиндин.

Звідкіля-ж ти прибуваєш?

Язон.

З Поділя. Перебрив Підгірє, Покутє, збушував лемків, бойків, в кінци на Поділю опер ся.

Акиндин.

Після катальоґу?

Язон.

Після катальоґу.

Акиндин.

Скажи, де бував, бо і я з гір на Поділє пру ся.

Язон.

Шкода ходу, шкода броду. Послухай, що я перейшов. (добуває книжку і читає:)

Борки, Білу. Вишнівці,
Городище, Малашівці,
Мишковичі, Баворів,
Драґанівку, Петриків,
Стегниківці,
Черниxівці,
Богданівку,
Сопранівку,
Шили, Токи, Шельпаки,
Медин, Ступки, Кошляки.

Акиндин.

А я: (виймає свою книжку, читає)

Косів, Кути, Криворівню,
Коломию і Надвірну,
Жабє, Рибно, Яворів,
Ферескулю, Ясенів,
Кулачківці,
Семаківці,
Воскресинці
Тай Балинці,
Дору. Пнівє і Хомчин,
Микуличин, Делятин.

Язон.

То дурне, але я: (читає:)
З Клебанівки до Стриївки,
Із Гущанок до Лубянок,
По Козівці і Хмелівці,
По Острóві і Янóві,
Навістив я Дарахів,
Сущин, Довге й Соколів.
Тай Сеняву
І Глещаву,
Ігровицю,
Зарваницю,
І Вишнівчик,
І Острівчик,
І Рожиска,
І Хмелиска,
Іванівку,
Качанівку,
Товсте, Красне. Язловець,
Сороцко, Оріховець,
А вже дійстне безголовлє
Завело й до Теребовлї.

Акиндин.

А я темненької нічки
Бач заїхав був до Річки.
Тамже довго не попас,
Бо спішив ся на Іспас.
Звідав Космач і Брустури,
Уторопи і Ронґури,
Вербіж вижний,
Вербіж нижний,
Акришори
І Шешори,
Бачив Лючу
І Текучу

Би́тків, Фи́тків, Цуцилі́в,
Ключів, Сопів, Стопчаті́в,
Був в Рудника́х,
Попельника́х,
І Радівцех,
І Чернівцех,
Усї гори, бач, зійшов
Але любки не найшов.

Язон.

Так і менї. Наша попівня́ зводить ся на нїнащо. А дївчата в горах які?

Акиндин.

Чудесні! Стрункі як смереки, гнучкі як лози, личка як калина, очка як терен а бідні...

Язон (докінчуючи).

Як мізерка викладана.

Акиндин.

Чоловіка справдї аж серце болить.

Язон.

Такі на Поділю. Дивись (отвирає книжку і читає:)

„Кася, Галя і Марійка не мають нїчо,
Тося, Дося, Цеся, Коця якесь там віно́.
(обертає картку)
Минця, Нунця, Кицця, Мушка тисячь золотих,
А Милюня два тисячі по смерти старих.
(обертає картку)
Юлька має господарство, Нулька два плуги,
Луцї хату сфантували за якісь довги.
(обертає картку)

Льоля має сто червоних, коні і корову,
А Олеся лиш виправу, навіть вже готову.
(обертає картку)
Ізидора, деканівна, страх горда натура,
Має вуйка канонїком у сьвятого Юра.
(обертає картку)
Стефця, Люнця нич не мають, надїя на те,
Що бабуня щось запише, як ноги задре.

і т. д., і т. д. da capo al fine (показує, обертаючи всї картки в книжцї).

Акиндин (ломлячи руки).

Но і жени ся тут.

Язон (так само).

Но і жени ся.

Акиндин.

Ти маєш записану кожду?

Язон.

Кожду.

Акиндин.

А дївчата які?

Язон.

От як дївчата. Я їм впрочім і не придивляюсь богато.

Акиндин (гордо).

Я вже люблю і з дївчатами побавитись. Боже мій, як би то собі чоловік кожде серце, що здобув, міг повісити на груди, я би ходив як перший ґенерал.

Язон.

Ти ще молодий. Мене вже не бавить теє. Я лиш глипну раз, два кругом себе, одним оком на молодих, другим на старих, третим на господарство і — їду дальше.

Акиндин.

Так скоро? Можеш помилити ся.

Язон.

Я тобі ручу: мій катальоґ вірнійший, як урядова табуля.

Акиндин.

Правда, що то одним зором можна осудити, як ся сьвітить...

Язон.

Ти ще не маєш такого досьвіду, як я. Пожди, за два, три роки дійдеш і ти до тої практики.

Акиндин.

Ти довго вже „путешествуєш"?

Язон.

Десятий рік.

Акиндин.

Я лиш семий.

Язон.

Бачиш, за три роки можеш ще богато довчитись.

Акиндин.

Що-ж тепер задумуєш?

Язон.

Бог вість. На разї я приїхав з вуйками побачитись.

Акиндин (радісно).

І я.

Язон.

Ти богато винен?

Акиндин.

Infandum regina iubes renovare dolorem. Пять лїт тому, знаю, було щось до 2000, але опісля набрав ще де що, буде може до сїм, до вісїм, не знаю.

Язон.

Щасливий! Я троха більше. Але як ще зо два роки помандруєш, зрівнаємось. Я впрочім не числив своїх нїколи, не терплю аритметики.

Акиндин.

Та і я лиш з початку, так по пасторальнїй, опісля згубив рахунок.

Язон.

Бо й на що теє придасть ся?

Акиндин.

Так єсть. Буду їх платити чи що?

Язон.

Розумієсь. Але що такого, що жадного вуйка не видко? Бувало оден наперед другого товпить ся...

Акиндин.

Я вже посилав Прокопа і ніхто не являєсь.

Язон.

По кого, по Авраама?

Акиндин.

Нї.

Язон.

По Якова?

Акиндин.

Нї.

Язон.

По Ізаака, Давида, Самуїла?

Акиндин.

Нї, нї, нї.

Язон.

По кого-ж? Та я всїх знаю.

Акиндин.

Він і тобі дядьком.

Язон.

А по Мендля?

СЦЕНА 6.

Попереднї. Думка (пукає в головнї)

Акиндин.

От і єсть Мендель.

Язон.

Хвала Тобі, Господи!

Думка (входячи).

Слава Ісусу Христу!

Язон (не вдоволений).

А то Мелхиседек.

Акиндин.

Як ся маєш, Мелхиседеку?

Думка.

Гаразд, хвалити Господа. Приношу і вам веселу новину.

Язон, Акиндин.

Яку?

Думка.

Воньміте й на колїна припадїте. (бере обох й веде близше публики) Консисторня сьвятить — з довгами.

Акиндин (скаче з радости).

Ликуй нинї і весели ся Сіоне! Що за розум у нашої консисториї, що за розум!

Думка.

Кажу вам, такий плач бисть і рыданіє во Ізраіли, що цербери не в силї всїх повикидати на улицю.

Акиндин (весело).

Я сейчас вертаю в гори. (сьпіває з радости:)
„Там де Татран круто веть ся
По каменях ген шумить“ . . . . Ходи, най тебе поцїлую, Мелхиседеку, за тую вість

сіоньскую! В нагороду за се оженю тебе з дївчиною, якої з роду не бачив.

Думка.

А ти не тїшиш ся, Язоне?

Язон.

Не маю чим.

Акиндин.

Чому не маєш чим? Таж тепер як раз сядем оба на Гименея і вйо — на яку суфраґанїю до тестя.

Язон (приступає до Акиндина).

Ану, йди тепер до якого вуйка, чи тобі хоть феника пожичить?

Акиндин (зі страхом)

Правда!

Язон.

Ану, чи не звалять ся всї тобі на голову, не роздїлять риз твоїх, а о одежи твоєй чи не кинуть жребій?

Акиндин (я. в.).

Правда!

Язон.

Розумієш, чому Мендель не приходить, хоть єго кликав?

Акиндин.

Розумію. Що за розум у нашої консисториї таке робити, що за розум? (по павзї) А може Мендель ще об тім не знає?

Язон.

В тім одинока і моя надїя. Він не давно вернув з Угорщини.

СЦЕНА 7.

Попереднї. Прокіп, опісля Мендель.

Прокіп (головними).

Прошу Єґомостїв, есть Мендель.

Акиндин.

Поклич, поклич!

Думка (на боцї).

Ага, посланіє ко Євреям, побачимо!

Мендель (влїтає головними — засапаний).

Чи чули Єґомостї, що ся дїє в консисториї?

Язон (на боцї).

Ага не знає сновида, чому не знає?

Акиндин.

Що?

Мендель.

Ще сего не бувало, як жию. Ну, сьвятять без гроший.

Акиндин (живо).

То неправда.

Мендель.

Чому неправда? Я там сам був.

Акиндин.

Ну?

Мендель.

Они мене за двері викинули, то єсть, викинути не викинули, але сказали: йди собі.

Думка.

То ще не велике лихо.

Мендель.

Як то не велике, яке ще може бути більше?

Думка.

Може бути й більше.

Мендель.

Яке?

Думка.

Можуть ще й на дорогу де що подати.

Мендель.

Добре вам жартувати, як вас не болить,... а моя праця пропадає.

Акиндин.

Не бійтесь, не пропаде.

Думка.

Та ви ще з мерця шкіру здіймете.

Акиндин (до Мендля — тихше).

Слухайте Мендель, дайте мені ще сотку.

Мендель.

Що, ви собі хиба жартуєте? Я гадав, що ви прийшли віддати.

Акиндин.

Та вже все разом — потім.

Мендель (дражливо).

Потім, потім, ви все так кажете, коли то вже буде?

Язон (встаючи).

Я вам скажу, коли? (рішучо) Сила я вам винен? (виймає мошонку і ховає по хвили назад)

Акиндин (тихше).

Що робиш, чоловіче? Не дражни!

Язон.

Я вам покажу, як з евреєм говорити. (в голос до Мендля) Рахунок!

Мендель (приборканий).

Не гнївайтесь, Єгомосцуню! Я до вас нї слова не сказав. Я знаю, що з таким честним чоловіком, як ви, нам нї суду нї консисториї не треба. Аби я таке щастє мав.

Язон (все рішучо).

Для того й даром напудив ся.

Мендель (покірно).

Дати зараз рахунок?

Акиндин (живо).

Чекайте троха!

Язон.

Сейчас!

Акиндин (до Язона).

Що робиш?

Мендель (виймає папери).

Ту 200 злр. а процент від 10 років, то 1000 злр.

Язон.

Якто? З 200 — 1000?

Мендель.

Ну а процент? А від той процент — процент? А від тих процентів та процентів — знова процент? Ну для вас най буде 950. (кладе папір). Ту знов 200 а процент від 9 років — най буде 900 (кладе папір).

Ту 150	а	процент	від	8	років	600	(я. в.).
Ту 100	„	„	„	7	„	400	(я. в.).
Ту 50	„	„	„	6	„	200	(я. в.).
Ту знов 50	„	„	„	5	„	180	(я. в.).
Ту ще 50	„	„	„	4	„	150	(я. в.).

А ту раз 20, а ще раз 20, а ще раз 20, а готель тілько років, а служба — я то все маю зраховане . . . 500 злр. — разом 2880 злр. А 80 вам спущу, що зараз платите, най буде рівно 2800 злр.

Язон (спокійно).

А для пана Всеволоди?

Акиндин.

Я не хочу.

Язон.

Але я кажу.

Мендель.

Ну, як кажете, я ту маю зраховане, бо ви присилали, я приготовив. Всего 1830 злр. Ту маєте папери, дивіть чи ваш справедливий підпис? (подає папери).

Думка.

Знаєте, я бачив вже ріжні пявки, хоч сам не досьвідчав ніколи. Але се пявка над всїма пявками.

Мендель (недобрий).

Що пявка? Яка пявка? Чи вас се коштує що? Ви менї нїчого не винні.

Язон.

Знаєте що, Мендель? Я бачу, ви чесний чоловік, і я хочу з вами чесно поступити. Я вам винен 2800 а Акиндин 1800, бо тих 30 ачейже і єму опустите? Дайте нам ще по сотцї, а буде рівно: я три, Акиндин 2 тисячі, згода?

Мендель (збираючи живо папери).

Що, згода? Яка згода? Я гадав, що ви заплатите а ви шутите?

Язон.

То по 50, добре?

Мендель.

Анї шелюга.

Язон.

То най тебе лихо возьме! (відходить на бік)

Мендель.

Єгомості ту довго забавлять?

Язон.

На що питаєте?

Мендель.

Питаю, бо мені станції треба.

Язон (прискакуючи).

Що, ти нас з хати виганяєш? За фірту з ним! (оба з Думкою викидають Мендля в головні).

СЦЕНА 8.

Попередні.

Думка.

За се тебе люблю, Язоне! Ще було єму на дорогу дещо подати, проклятому євреєви. Але що ви даєтесь ссати такій пявції, такому опиреви, се сором, ганьба, се економічна руїна цїлого сьвященьства! (павза)

Та подумайте, єсли би ви тоті гроші, що тепер даєте єму, мали по весїлю для себе, якими би ви були панами, якими дуками? А так сором собі, руїна роднї, в котру ввійдете. (павза)

Кождий з вас має що найменьше, як думаю, по 5 тисяч довгу, иньші мають по 4, иньші по 3, по 2, по одному, а вже мало таких, що на сотках пристане, — яка се страшенна язва?

Возьмім пересїчно 40 питомцїв, виходячих щорічно з пасторальної; кождий з них має пересїчно по 500 злр. довгу, то родичі мусять

в однім році зложити 20.000 злр. такси за теє, що їх дївчата вийдуть замуж. Цїлий тяжкий добуток сьвященника іде де? В жидівский карман.

Справдї при вас можна прийти до пересьвідченя, що питомець — то нещастє в родинї; сам не загрієсь і родину введе в біду. Та ще щоби спожиткували тоті тисячі, а то сотки бере, тисячі віддає. (хватаючись за голову) Сором, сором, сором!

Язон (плеще його по рамени — спокійно).

Воістину, ти пророк єси по чину Мелхиседекову.

Акиндин.

Die Philosophie ist kein Mittel gegen Zahnschmerzen. Декламация не поможе, де гроший треба.

Думка.

Навіщо-ж вам до лиха тих гроший? Я-ж так питомець, як і ви, і я бував по сьвітї.

Акиндин.

Per pedes Apostolorum.

Думка.

А хотяй би й так? Хоч — перепрашаю, — сьвященники наші на стілько гостинні, що оден привезе, другий відвезе дальше. А желїзниця чейже тисячів не коштує, анї одїнє. Не куріть, не грайте, не гуляйте, а буде инакше.

— павза —

Язон (спокійно).

Ти скінчив?

Думка.

Скінчив.

Язон.

Ну, то тепер подумаймо о інтересі. Unsere Ehre ist gerettet, aber das Geld ist nicht da.

Думка.

То ще лиш початок був. Що лиш не видко, як надсапить Порфирий Карманович.

Язон, Акиндин.

Що, Порфирий Карманович?

Думка.

Також ваш вуйко, друга пявка, хоч в християньскій шкірі. Наче вовкулак нюхтить по гостинницях, чи не знайде своїх похрестників.

Язон.

А я безталанний казав сейчас пустити, як хто питати-ме за мною. (до Акиндина) Акиндине, від сего певно нічо не добудем. Іди хутко, скажи Прокопови змазати наші імена на таблици.

Акиндин (біжить в головні).

Чудесна гадка! Іду, іду! (в дверех подаєсь напрасно назад).

СЦЕНА 9.

Попередні. Порфирий Карманович (огрядний — хитрий).

Порфирий (стає в середині).

Рідними дітьми так би ся не втішив, як вами обома, високопреподобні. Якже ся маєте?

Здорові, веселі щасливі, залюблені, заручені? (цілує ся з Язоном, Акиндином — приступаючи до Думки, представляєсь) Маю честь представитись: Порфирий Карманович.

Думка.

А я питомець Софрон Думка.

Порфирий.

Питомець? Окінчений?

Думка.

Окінчений.

Порфирий (зачудований).

І я вас не знаю?

Думка.

Видко не мали щастя.

Порфирий (до других).

То суть у вас такі питомції, що я їх не знаю?

Акиндин.

А суть — Мелхиседеки!

Порфирий (до Думки).

А чув, чув, Мелхиседек! Дуже менї приятно пізнати. (до всїх) Чи чули ви, що наша консистория виправляє?

Думка.

Чули, чули!

Акиндин.

Не знати, чи правда?

Порфирий.

Правдїська правда. Сам був. Як почув, мало з ніг не звалив ся. Гадав, що мене винесуть звідтам. В голові до тепер як в млинї. Бо якже так можна бідних питомцїв кривдити? Хто їх тепер бідних поратує? (мацаєсь по кишенях) Я принїс вам рахунки, мої панове! (накладає очка, виймає папери і подає) Господину Дївоносу, за побрані річи з роботою і пересилкою 2500, Всеволодї 1700 злр. Се, як видите, без проценту, я з засади проценту не беру. Звичайно для своїх. Га, що, як кажете? (знимає очка).

Язон.

Навіщо-ж нам сих рахунків?

Порфирий.

А вже-ж не на памятку, а щоб заплатити.

Язон.

Се против умови.

Порфирий.

Якої умови?

Язон.

Умова була заплатити перед висьвяченєм, а я ще не сьвячу ся.

Порфирий.

Коли-ж се у вас наступить? Я вже 9 лїт чекаю, а вічно не маю надїї жити.

Язон (моргає на Акиндина).

Акиндин (приступаючи до Порфирия).

Знаєте що, отче Порфирий! Я вам винен 1700. Се ще не така страшна сума. Докиньте

мені і товаришеви по 150, тай буде рівний рахунок.

Порфирий (зриваючись).

Во імя Отца і Сина...

Язон.

Нам доконче треба.

Порфирий.

Ану ріжте, чи феника при душі найдете. Нема, любчики, нема. Та я тому прийшов, щоб у вас заратоватись. Така біда, тіснота тепер всюда, що й годї. А ту ще тая консистория, консистория.

Язон.

То не дасте?

Порфирий.

Нї, нї, шкода говорити. Тепер, коли така консистория, нї, нї, нї!

Язон.

Уважайте, що оба ми виберасмось в місце, де на певно довершимо дїла. Даючи нам поміч поможете і собі, бо ще сего року відберете свої гроші...

Порфирий.

Се вже ви нераз казали, а слїду дасть Біг.

Язон (як би унесений).

Коли так, пане Порфирий, коли виссавши нас, в послїдній хвили відмавляєте помочи, то вина на вашу спаде голову, не на нашу. Акиндин іде на фільозофію, — він і так єї слухав

оден курс, а я сьвячусь безженним. Позивайте. Будемо вам сплачувати ратами, по 50 кр. місячно. Се всякий суд признасть.

Порфирий (мякше).

І ви би се зробили?

Язон, Акиндин.

Так єсть.

Порфирий.

І Бога ви не боїтесь?

Язон.

Ви сему вина.

Порфирий (до Язона).

Ви такий хороший чоловік — безженний? (до Акиндина) А ви такий мудрий — на фільозофію? Фе, стидайтесь!

Язон.

Інакше не можем.

Порфирий.

Чекайте, позвольте, спитатись, де ви хочете їхати?

Язон (запкуючись).

Я до... до... Багатирівки.

Акиндин.

А я до до Достаткович.

Порфирий.

От видите, крутите. В Достатковичех мій похрестник, ледво сам живе. Шкода желїзницю трудити.

Язон.

А впрочім, що ми маємо перед вами іспит складати! Ходи, Акиндин!

Акиндин.

Ходи!

Порфирий.

Чекайте, де йдете? (поволи) Гріх буду мати, то правда, але знайте, що Порфирий чесний чоловік. Гроший вам не дам але дам вам раду. Їдьте до Мужичан. (на боці) Може хоч оден оженить ся, та чоловік до свого прийде.

Язон, Акиндин.

Яких Мужичан?

Порфирий.

В Перемискій.

Язон, Акиндин.

Каштан?

Порфирий.

Каштан чи не каштан, але дївчину має, як зірницю а гроший, як чоловік гріхів.

Акиндин (до Язона).

Подиви до катальоґу.

Язон (добуває книжку, перевертає в картках, вкінци найшовши, хвильку читає і — махає рукою).

Порфирий.

Ну, що?

Язон (читає).

Мужичани, Іван Мирский. Віноване єго: Поля 18 морґів, луки $1\frac{1}{2}$ морґа, пісків $\frac{1}{2}$ морґа,

лїса $^{1}/_{4}$ морґа. Проскурного: 2 копи жита, 14 снопів ячменю, 5 півлатерків дров, 2 копи яєц, 3 копи кіля.

Акиндин.

А дівчат?

Язон (все читаючи).

Одну доньку і одну сироту на вихованю. Кваліфікация доньки:

Русі коси, сині очи,
Сватати нїхто не хоче.

(до Порфирия з поклоном) Дякуємо красненько!

Порфирий.

Дякуйте, не дякуйте, а він за братом взяв що лише 20 тисяч готівки, а коний, волів, коров, телят вже й не числю.

Язон.

А брат де був?

Порфирий (нагадуючись).

Зараз, де то? Ага, в Бабоглавах.

Язон (отвираючи катальоґ).

(читає) Бабоглави. Теофіль Мирский. Вінованя не занотовано, бо бездїтний. Сказано лише:

Дуже богатий, на вино вступати,
Але бездїтний, довго не сидїти.

Акиндин.

Може й бути правда.

Порфирий (недобрий).

Що, може й бути? (тихше) От що тілько вернув від брата і вступив до мене порадитись,

де помістити гроші. Двайцять тисяч, кажу вам, як оден сотник. (ще тихше) Він ту є, чекає на мене, можу вам єго ще нинї представити.

Язон, Акиндин (вельми утїшені).

Добре, добре!

Порфирий.

(н. б.) Але гріх буду мати, єй Богу, смертельний гріх!

СЦЕНА 10.

Попередні. Прокіп (головними).

Прокіп.

(до Порфирия) Прошу пана, єґомость на вас чекають.

Порфирий (живо, до Язона і Акиндина).

А що, неправду говорю? (до Прокопа) Іду, іду!

Прокіп (виходить).

Порфирий (виходячи).

Я єго ту зараз приведу. Позбирайте-ж живо тоті лахи. (виходить в головні).

Язон, Акиндин (кидають ся оден на другого, і з радости танцюють по сценї).

Побіда, побіда! (збирають живо порозкидані ковніри й рукавцї).

СЦЕНА 11.

Попередні. Мирский, за ним Порфирий (входить головними).

Мирский.

Мир дому сему!

Порфирий.

Самі свої, нема нікого.

Язон (до Мирского).

Маю честь представитись: Язон Дівонос, окінчений богослов. (подає руку).

Акиндин (представляючись).

Акиндин Всеволода, окінчений богослов. (подає руку).

Думка (кланяєсь з далека).

Язон.

Мусимо признатись вам, всечестнїйший отче, що ми що тілько про вас говорили. Виберaємось до вас.

Мирский.

Та спасибіг за ласку і память добру. Але у нас біда, гори, піски, в народї нужда.

Язон.

(до Акиндина, на боцї) Hat Geld. Так кождий править, що має. (до Мирского) Але просим сїдати, всечестнїйший отче!

Язон, Акиндин (подають рівночасно крісла).

Мирский (до Порфирия, підводячи его близше до публики).

(тихше) Ви певно їм наплели про мої гроші?

Порфирий.

Пст, пан-отчику, анї слова! (н. б.) Близша сорочка, чим кожух. А впрочім єсть лиш 7 сьвятих тайн, 8-ої про его гроші нема.

Мирский.

Мені так здавалось, бо бувало їдуть юрбами поперед хату, а жаден не поступить.

Порфирий.

Не вжеж ви думаєте, що се втаїть ся. То вже цілий сьвіт знає.

Акиндин (до Мирского).

Та просим сідати на хвилиночку. Може папироску?

Язон (подає папироску).

Мирский (приймаючи).

Дякую красненько!

Язон, Акиндин (засьвічують оба живенько Мирскому до папироски).

Мирский.

Радо-б я забавив в вашім товаристві, але мені спішно за ділом і далеко до дому. Ходіть, отче Порфирий! Пращавайте панове!

Язон, Акиндин (пращаючись).

До милого свиданя!

Мирский (виходить головними).

Порфирий.

(н. б.) Иньший дух вступив зараз в хлопців. Гей, гей! (в голос) Бувайте здорові а справте-ж ми ся добре! (виходить за Мирским).

СЦЕНА 12.

Попередні.

Акиндин (радісно).

Сей день, єго-же сотвори Господь, возрадуєм ся і возвеселїм ся в нем.

Язон (перевертаючи книжку).

Знаєш брате, коли празник у Мирского?

Акиндин.

Коли?

Язон.

На Параскевії, значить позавтра.

Акиндин (скачучи з радости).

Славно, все як з платка вєть ся. (до Думки) А ти, Мелхиседеку, не тїшиш ся з нами?

Думка.

Не маю чого.

Язон.

Жаль єму.

Акиндин.

Може бути.

Язон.

Та що з того всего? Вуйка такій як не мали, так не маєм.

Акиндин (до Думки).

Знаєш що, Мелхиседеку? Може-б ти нам дав заробити? (отвирає столик до карт).

Думка.

От набрали-б розуму, не марнували здоровля тай гроша.

Язон.

Чудесна гадка, тілько, що нема охотників. Мелхиседек не грає.

Акиндин.

Я закличу Кастора і Полюкса.

Язон (живо).

Суть ту?

Акиндин.

Суть, вчора приїхали, під сїмкою.

Язон.

Заклич, заклич! То досконало! Post nubila Phoebus.

Акиндин (вибігає в головні).

Думка.

Не дивую ся Акиндинови, чоловік молодий. Але ти, Язоне, не нинїшний. Ще й других би до розуму приводив, а ти з таким приміром.

Язон (спокійно, плеще его по рамени).

Ти воістинну єрей єси по чину Мелхиседекову.

СЦЕНА 13.

Попередні. Акиндин, Кастор, Полюкс і другі питомцї (входять головними).

[Входячі підносять гомін:]

Здорові!

Язон.

Здорові!

Кастор і Полюкс (витають ся з Язоном опісля з Софроном).

Думка.

То ви Кастор і Полюкс? Від коли так перехрестились?

Акиндин.

Ти ще сего не знаєш? Ха, ха, ха!

Кастор.

А з відкіля Мелхиседеку знати, коли він не виходить на путь нечестивих.

Акиндин.

Скажіть єму, прошу вас, скажіть. Він вам за теє проповідь скаже.

Кастор.

То возьми або уха стули, бо ся соблазниш.

Всї.

Кажи, кажи!

Кастор.

Во время оно,
Як ся під пятков було
Северин і Ігнатий
Сїли грати в карти
Розуміє́сь не в двійку,
А більшу партійку.

З початку ішло,
Якось ся вело,
Однак по якомусь разу
Стали голі — як бізун.

Що-ж небоже?
І плач не поможе.
Закон велїв:
Ми поцілували стіл.

В тім нам за плїчми
Стає листонос з грішми:
Менї шісдесять,
Гнату пятдесять.

Лист розірвали,
Навіть не читали,
Тай я і Гнат
До стола назад.

Оба присїли,
Відбитись хотїли,
А знаєш братець,
Який був конець?

Ще й письм не читали,
А гроші програли.

Від сего я Кастор, він Полюкс.

Язон, Акиндин, Полюкс і прочі (крім Думки).

Ха, ха, ха!

Полюкс.

А вже найбільший фрасунок,
Що ті гроші були на справунок.

Язон, Акиндин, Кастор і прочі (крім Думки).

Ха, ха, ха!

Думка.

Цур вам!

Кастор.

Заткайте єму уста, бо кликне анатема!

Язон (стаючи на середину).

Мої панове! Наш високопочтенний, славнозвістний вуйко Порфирий Карманович відкрив в далеких горах, аки другий Ісус Навин новую землю. Земля тота не пливе вправдї молоком і медом аки Ханаан, за тоє крие в утробі своїй богате, золоте руно, аки вторая Кольхида. Руна того не береже триголовий змій — а золотокоса Медея. Хто з вас схоче виправитись по теє руно і золотокосу Медею, зволить записати честне імя своє тут на сїм місци, (показує на зелений столик) щоб призбирати средств і оружія на ту славну виправу.

Акиндин, Кастор, Полюкс і прочі крім Думки (товплячись кругом столика і підносячи руки).

Всї, всї!

Думка (забираючись до виходу).

Бувайте здорові!

Кастор, Полюкс.

Мелхиседек спасаєсь бігством!

Акиндин.

Мелхиседек, Мелхиседек, чекай!

Акиндин, Язон біжуть за Думкою.

Думка (в дверех).

Най вам Бог помагає!

Язон, Акиндин (хватають Думку і приводять назад; в слїдуючім тримають єго все оба між собою).

Язон.

Мої панове! І Мелхиседек мусить виправитись з нами. Тілько від нині він не Мелхиседек, а той, що сьпівав про виправу Арґонавтів. Як він звав ся? Гомер? Гезіод? Чи Буй-Тур?

Полюкс.

Орфей, Орфей!

Язон.

Отже Орфей. Він осьпіває нашу виправу: (патетично деклямує:)
„Бил князь на Руси, хоробрий, славний,
В Курску імѣл он престол державний.“

Акиндин, Кастор, Полюкс і прочі (бухають сьміхом).

Акиндин (перебиваючи).

Нї, він зачне:
„Солнце заходить а місяць всходить
Од того двойно сьвітло походить.“

Язон, Кастор, Полюкс, Думка (в сьміх).

Язон.

Най і так буде. А тепер сїдаймо! (добуває з куферочка карти і кладе на столї)

Акиндин (мішаючи карти).

Сїдаймо, сїдаймо!

(Всї сїдають; Язон і Акиндин садовлять Думку між собою).

Кастор, Полюкс (добуваючи гроші і з брenькотом висипуючи на стіл).

По кілько візо?

Язон (ставляючи золотого на стіл).

Візо звичайне.

Акиндин (розділивши по 2 карти).

Хто йде, давайте візо!

Язон, Кастор, Полюкс і прочі (доставляючи по золотому).

Всї, всї!

Язон.

Besser: два золоті!

Прочі (з гамором доставляють).

Акиндин.

То люблю. Перша два. (дає Язонови 1. карту)

Язон (ґустуючи).

Стоїть.

Кастор.

Стоїть.

Полюкс і прочі.

Стоїть. (кождий кладе по 2 золоті).

Акиндин (доставляючи).

Друга три! (дає Язонови 2. карту).

Язон (я. в.).

Стоїть.

Кастор, Полюкс і прочі.

Стоїть.

Думка (відвертаючись).

Не могу дивитись.

Акиндин.

(до Думки) Замкни очи і укладай стихи! (до прочих — даючи їм по 2 карти) Прочі дурно!

Язон.

Vorpass gesehen!

Кастор.

Zupass gesehen!

Полюкс.

Шпунт!

Акиндин.

Два blind! Ви нїчого не маєте.

Язон.

Стоїть два, -- а для мене чотири gesehen.

(Гамір).

Думка (вибігаючи в головнї).

Майте ся гаразд!

ЗАВІСА ПАДЕ.

Дїя II.

Декорация. Сьвітлиця в домі Мирского, виприятана до танцю. В заді лише канапа і крісла по обох боках. В сьвітлици двері в середині (головні), право- і лївобіч.

СЦЕНА 1.

[Празник. В кутї по правій 4 музиканти жидки грають коломийки. Чотири пари т. є. Язон з Марійкою, Акиндин, Кастор, Полюкс з 3 иньшими дївчатами гуляють, пара за парою.

На канапі сидить Омелька (поважна, розумна, вже постарша панночка), побіч неї на кріслї Думка, живо гуторячи зі собою.

По кутах гостї сьвітскі і духовні, мужі і жінки.]

[З піднесенєм заслони музика грає, Язон проводить танцями.]

Язон (коли танцююче коло перейде раз кругом сцени).

Когутик!

[Що дві пари стають навхрест проти себе і відтанцьовують сю фіґуру.]

Язон (по окінченю фіґури).

Всї пари голубчик, коломийка!

[До гуляючих прилучають ся єще 4 пари і відтанцьовують раз наоколо сцену].

Омелька і Думка не танцюють.

Язон.

Прошу подякувати!

[Мужчини окрім Язона відводять дами на право, самі вертають, остентативно обтираючи піт з чола.
Музика виносить ся також в головні, поволи розходять ся й гості серед слїдуючої сцени на право і лїво.]

Язон (водячи Марійку під рукою по сценї — горячо).

Ах панї, з вами гуляв би я голубчика цїле житє.

Акиндин (заласуючись з заду).

А я когутика, когутика!

Марійка
(люба, наївна дївчина, лїт 18).

Щоб лише вам не вкучило ся.

Язон, Акиндин.

О нї, нїколи! (гуторять дальше).

Кастор (до Полюкса, стоячого побіч по лївому боцї сцени).

Нам мабуть нїчо не капне з нинїшної виправи.

Полюкс.

Чому?

Кастор.

Дивись! Язон всею силою держить ся Медеї. Вивинесь єму, попаде Акиндинови в руки. Заким черга на нас прийде, буде давно по весїлю.

Полюкс.

Дерзай чадо! Я не трачу надії до послїдної хвилї (проходжуючись могуть опісля вийти на лїво).

СЦЕНА 2.

Попередні. Олїмпія (вбігає з лївих).

Олїмпія.

Так, Марієчко, ти ходиш собі як пава, а гостї вина не мають.

Марійка (вириваючись від Язона).

Ох правда, правда! Перепрашаю дуже! (вискакує на лїво).

Акиндин (прискакуючи до Олїмпії).

(вельми масненько) Нїчого нам, ласкава добродїйко не хибує. Нам ту як в небі. (цїлує єї в руку).

Олїмпія.

Так ваша ласка казати. Але вибачте, сли чого не стане. Ви люде сьвітові, не до такого навиклї достатку, — а ми, от звичайно собі, як на селї.

Акиндин (горячо).

Ай, панї добродїйко, я би сего села не дав за цїлий сьвіт.

Олїмпія.

(на боцї) Що за любий чоловік! (бючись по полах) Але що я собі стала, Боже мій! Перепрашаю, мушу дальше заглянути. (на лїво)

СЦЕНА 3.

Попередні.

Язон (до Акиндина)

Ти бачу, на добре залицяєш ся.

Акиндин.

Се моя система. Де приїду, насамперед до мамунці. Маю мамунцю, маю і татунця. А маю мамунцю і татунця, маю і донечку. А де єсть бабуня, то від бабуні зачинаю. Така моя система.

Язон.

Моя иньша.

Акиндин.

Яка?

Язон.

Я все зачинаю від голови, від тата. Маю тата, маю все.

Акиндин (живо).

Ти вже ту говорив що з татом?

Язон.

Нї, не стоїть труду.

Акиндин.

І я собі лиш так — нехотячи.

Язон (звільна).

Тобі подобалась Марійка?

Акиндин.

Дуже. (живо) Тобі нї?

Язон.

Менї зовсїм нї.

Акиндин.

(на боцї) Хвалити Господа, остану сам.

Язон.

Подивись на єї ріст, — як корчик, на єї хід — як качка, на єї танець, — витягає шию як чапля. (гордо) Не таким я собі змалював — свій ідеал. Маєш знати, що нам годї з ким небудь женитись Ми не ґшихта, щоб побачивши першу-лїпшу спідничку, зараз заручатись. (горячо) На нас звернені очи цїлого сьвіта, ми не можемо спроневірятись своїй місиї і своїй славі. Возьмеш собі таку ляльочку, що скажуть? От 10 лїт їздив, а таке чудо найшов. Одисей блукав лїт двайцять але за ким? За Пенельопою. Памятаєш ту славну Пенельопу, за котру ти тільки трійок набрав ся? (з погордою, показуючи на лїво) Aber das, mein Lieber, — ist nichts.

Акиндин.

То правда. Я над тим не застановляв ся.

Язон.

Се, братчику, треба передовсїм мати на оцї, щоби не знеславитись. Чорт бери маєтки, достоїньства — менї честь надо все.

Акиндин.

І менї.

Язон (тихше).

Цїла, бач, родина Мирских не для нас.

Акиндин.

Нї, нї!

Язон.

Я лиш над тим продумую, як би то з честию вицофатись звідси.

Акиндин.

(живо — втїшно) Справдї! (фалшиво) І я скоросьвіт забираюсь.

Язон.

Бачу в тобі нескверного товариша. (простирає руку) Слово?

Акиндин (звільна — подаючи).

А гм!

Язон (на боцї).

В той спосіб позбудусь соперника і єго мамунциної полїтики.

Акиндин (на боцї).

Щоби тебе лиш, братчику, вивезти, — сам верну назад.

Омелька (встаючи з канапи).

Час менї до дому!

Думка.

Так скоро?

Омелька.

Завтра рано — школа, занятє. При тім я вам не розказала всего. Я маю гостї.

Думка.

Гостї?

Омелька.

Так. До мене що вечера приходять дївчата з села. Они собі роблять де-що, я їм читаю, оповідаю, — оттак бавимось.

Язон.

Нині, хвалити Господа, чоловік все переболїв. (живо — торкаючись чаркою об чарку Акиндинову) Житє перед всїм!

Марійка (наівно).

Сего я не розумію. (відходить з підносом на право — до иньших гостий).

СЦЕНА 6.

Попередні.

Язон.

(до Акиндина в голос — назирцем до Думки) Знаєш, ся пристаркувата Омелька як раз для нашого Орфея!

Думка (обурений).

Ви єї кіхтика не варті. Даруйте в сїм слові.

Язон.

Але ти цїлий варт.

Акиндин.

Бо вам, обоїм теє... (крутить пальцем коло чола)

Язон.

Ganz richtig.

СЦЕНА 7.

Попередні. Омелька (убрана з лївих).

Язон (до Акиндина).

Тепер ю заанґажуймо!

Акиндин.

Бррр!

СЦЕНА 8.

Попередні. Кастор (за ним) Полюкс (з правих).

Кастор (тріпаючи картами і показуючи на право).

Панове, короткого!

Язон, Акиндин, Полюкс (оживлені).

Добре, добре! (всї вибігають на право)

Думка (до Омельки).

Позвольте, панї, що вас підведу.

Омелька.

О, дякую сердечно!

Думка.

Не з пустої чемности се робю, але я цікавий на що иньшого.

Омелька.

На що?

Думка.

На теє товариство ваше, котрому ви читаєте і оповідаєте. Позвольте, я пійду, лиш уберусь. (вибігає на лїво)

СЦЕНА 9.

Омелька. Марійка (входить без підноса з правого боку).

Марійка (біжить против Омельки).

Омельочко, я тебе не пущу. (обнимає єї).

Омелька.

Чому нї?

Марійка.

Иньшим разом, Омельочко, — нинї нї!

Думка.

(на боці — в голос) Що за душа сердечна!

Язон (до Акиндина).

Уважаєш, наш Орфей in floribus?

Омелька (до Думки).

Пращавайте! (відходить в ліво посьпівуючи:) Час до дому, час!

Думка (підводить єї до дверий).

СЦЕНА 4.

Попередні. Марійка (з лївих) з вином на підносї — стрічаєсь з Омелькою).

Марійка.

Що ти, Омельочко? Я тебе не пущу. Анї не думай! Хиба зле бавиш ся?

Омелька.

Противно, дуже добре!

Марійка.

Я-б прогнївалась на цїле житє.

Омелька.

Я ще верну, іду лиш прибратись! (тайком виходить на лїво).

СЦЕНА 5.

Попередні.

Марійка (до Язона, Акиндина і Думки, котрий все стоїть на боцї).

Прошу! (подаючи вино)

Язон (беручи).

Дай Боже на весїлю вивдячитись, хоть молодим.

Акиндин.

А я хочу дружбою.

Марійка.

Я до вас маю прошенє, панове. Але не прогнївайтесь за теє. Зводьте трошки гуляти з моєю сестричкою. Она бідненька пересидїла цїлий вечер, тому відходить. Коби ви знали, яка она добра?

Язон.

Для мене — кожда панночка добра.

Марійка.

Але яка розумна?

Язон (крізь сьміх).

Або-ж не час? Такий вік! Сила она може мати, Акиндин, 40 чи 50!

Акиндин (сьміє ся).

Марійка.

Які ви злосливі? А яка патріотка?

Язон.

Мрії, молоді мрії! І ми колись такі бували, неправда Акиндине?

Акиндин.

Правда.

Омелька.

Чому нинї нї?

Марійка (наівно).

Бо нинї, нинї я така весела, я така щаслива, цїлий сьвіт би обняла, приголубила — сама не знаю, чому?

Омелька.

Те зле, що ти не знаєш чому?

Марійка.

Я сама бажала собі розтолкувати, але не вспію.

Омелька (скоро).

Бувай здорова!

Марійка (обзираючись).

Омелько, не відходи! Менї без тебе чось лячно буде, так лячно, що туй-туй розплачусь. (криє головку на єї рамени)

Омелька (зачудована).

Марійко!

Марійка.

Памятаєш Омелько, як ми читали Фавста. Ти читала своїм звінким голосочком, я плакала. Ми обіцяли собі тогдї, бути все при собі, служити собі своїм серцем, розумом, порадою. Я не знаю, Омельочко, але менї здаєсь, що я нинї твоєї поради дуже а дуже потребую.

Омелька.

Ти залюблена!

Марійка (дуже засоромлена).

Омелько! (затикає її уста, сама криє головку на єї груди).

Омелька (живо — відпихаючи єї).

Бувай здорова!

Марійка (благаючи).

Нї, сестричко, не йди! Свари на мене, гнївай ся на мене, бий мене, лиш не відходи.

Омелька.

Чому?

Марійка.

Я тобі мала тілько сказати, в тільки дїлах порадитись. Як би ти знала, кілько менї в тій хвили на сердци... (оглядаєсь на лїво і право).

Омелька.

Моя рада тобі на нїщо не придасть ся.

Марійка.

Чому?

Омелька.

Она вчинила-б тебе — нещасливою!

Марійка (зі страхом).

Омелько!

Омелька.

Она зняла-б з тебе тую рожеву полуду, в котрій тобі так любо мріти і колихатись, як золотому хрущикови в шовковій чашочцї рожі. (поволи — сумно) Я зірвала-б рожу, а хрущик упав би на — камінь.

Марійка (з ростучим непокоєм).

Омелько, я тебе не розумію.

Омелька.

Але я тебе розумію, бувай здорова!

Марійка.

Омелько, ти, ти... ти заздрісна!

Омелька (з гірким усьміхом).

Я заздрісна, Марійко? Ха, ха, ха! На що? На тую лож, обману, брехню, котра тебе оповила неначе немовлятко... (бє ся в уста) Але я за богато сказала! Прощай! (іде в головні)

Марійка (тримаючи єї кріпко).

О, тепер тебе не пущу, Омелько! Ти мені мусиш все сказати — все, все, все!

Омелька.

Бог сьвідком, що я не хотіла тобі мішати й колотити твого раю. Але ти сама витягнула за язик, закидаючи завнсть. Я мала би тобі завидувати тих пустоцьвітів, котрі й твоєї кісочки не варті?

Марійка.

Омелько, ти милиш ся. Ти закопалась в книжках, відтягнула від людий, тому й лиха ти на них. Они добрі.

Омелька (рішучо).

Знаєш, Марієчко, скажи ти тим добрим людям, що всї твої гроші, все твоє майно — моє, а побачиш, що всї они в одну мить наче метелики прилинуть до мене.

Марійка (дрожачим голосом).

Що ти говориш, Омелько! То я вже нічого не варта?

Омелька.

Ти сестричко — дївчина, якої не любити, але якою одушевлятись можна. За тебе я, — коли-б була мужчиною, — сейчас голову-б поклала. Але нї оден із сих, (показує на право) ручаю тобі, не зирне в тебе, бо глядить лиш на те, що коло тебе.

Марійка (гірко).

Ах, Омелько!

Омелька (сумно).

І я колись була молода, сестричко! І я колись буяла в тих рожевих облаках, що ти тепер. Минуло. На днї душі лишив ся лиш гіркий осад, що в сьвіті панує — неправда. Як ще тато-небіщик жили, — а тато уходили за богача, хотяй, Бог сьвідком, яка нераз бувала біда, — отже кажу, як ще тато покійний жили, кілько то, і духовних і мирских, крутилось коло мене! Не було дня без гостя. А дивив ся кождий що найяркійшим зором, лебедїв що найзвучнїйшим голосочком.

Тато вмерли. Щє якийсь час вертїлись ті метелики, думаючи, що лишились гроші. Показалось, що нема, — в мить розвіялись наче ті снїжні облачки від весняного леготу.

Марійка (крізь слези).

Омелько, менї чось лячно, таке слухати.

Олїмпія (за сценою — галасливо, по лївій).

Пан-отче, а йди но трохи сюда!

Мирский (за сценою, по лївій).

Сейчас, сейчас, лиш до дївчат подивлюсь та до гостий. (входить з лївих)

СЦЕНА 10.

Попереднї. Мирский.

Мирский (до Омельки).

Омелько, а то що?

Марійка (кидаючись батькови на груди).

Ах татунцю! Що менї Омелька наговорила!

Омелька.

Марійко!

Мирский.

Що-ж такого? Певно посварились за хлопцїв, тепер до мене на суд.

Марійка.

Она сказала...

Мирский (докінчуючи).

Що єї хлопцї не хотять любити? Не бій ся, знайде ще й она свого. (цїлує Омельку)

Марійка.

Не то.

Мирский.

А що?

Марійка (несьміло).

Она сказала...

Мирский.

Та кажи вже, бо не маю часу. Там вередує мати, там би до гостий заглянути, а ту ти держиш, мов в кліщах.

Марійка.

Ай, татунцю, як би ви знали?

Мирский (йдучи).

Або кажи або пусти!

Марійка.

Она сказала, що тоті питомці не до нас приїхали — а до наших гроший. (живо) Але то неправда, — правда?

Мирский (серіозно).

(по хвили, потираючи чоло) Хто зна', дьтинко, чи Омелька не сказала правди...

Марійка (жалісво).

(н. б.) Мала-ж би я бути вже така дурна?

Мирский.

Они знають від Кармановича, що ми маєм гроші, тому приїхали. Бог оден глядить в серце чоловіка, ми не в силї.

Марійка (поволи).

То зробіть менї одну ласку, татунцю!

Мирский.

Яку?

Марійка.

Скажіть онтим, (показує на право) що тоті гроші — єї. (показує на Омельку)

Омелька (живо).

Марійко, та-ж я лиш жартувала.

Мирский.

А де-ж то випадає, дитинко?

Марійка.

Скажіть, скажіть, татунцю, я вас дуже прошу.

Мирский.

Але се не пристало менї, сьвященникови...

Марійка (дрожачи).

Я лиш хочу переконати Омельку, що она — помиляєсь.

Мирский.

Не могу, не могу! Гріх!

Марійка (приголублюючи).

Як мене любите, то скажете. Через той гріх ще підете до царства небесного.

Мирский.

Га, не знаю, що би я не зробив для тебе, дитинко. Господь най простить гріха, се для єго правди небесної. Зроблю, як кажеш.

Марійка (біжить до Омельки).

Тепер живо розбери ся!

Омелька.

Памятай, Марійко, ти сама наперла ся, щобись опісля не жалувала. (відходить на ліво)

Марійка (йдучи за нею).

Нї, нї! (на боцї — до публики) Боже, Боже, як менї тепер важко. Лучше було їх не бачити нїколи. (зникає на ліво)

СЦЕНА 11.

Мирский (стоїть задумавшись). Язон. Акиндин, Кастор, Полюкс вибігають з правої — опісля Думка (з пальтом і капелюхом в руках — головними).

Язон.

А то мене стяли — шершенї!

Акиндин.

Видко, маєш щастє в чім иньшім.

Язон.

На три тузи програти, ще й на Vorhand-ї.

Думка (оглядаючись).

(до себе) Що, вже пішла? Де она?

(тримаєсь в слїдуючім з боку, чує однак все).

Язон (лестно — до Мирского).

Знають всечестнїйший, богато нам лучалось видїти сьвіта, але такого ладу, як у вас, — vollen Respekt!

Мирский (втїшно).

Оглядали?

Язон.

І хату обору, стайню стодолу, город і шіпку, цьвітник худібку.

Акиндин.

А телятничок то вже справдї — як клїточка з канарочками.

Язон (до Акиндина).

Ти лучше б мамунциним квочкам призирав ся!...

Мирский (поважно).

Га, над сиротою Бог з калитою.

Язон (зачудований).

Як то? Над сиротою?

Мирский.

Бо, видите, все то, що ви бачили, сирітске майно.

Язон (з ростучим зачудованєм).

Яка-же у вас сирота?

Мирский.

А тая, що ви бачили, Омелька. Она учителькою в селї. Тепер вже не потребує того, але привикла, не хоче покинути. Страх, працьовита дитина. Покійний брат любив єї дуже, сам був учений чоловік. Умираючи записав єї весь свій маєток.

Язон (на боцї).

А галуза би тебе, Кармановичу!

Мирский.

Дуже красний маєток. Самих гроший — кількадесять тисяч. Та що з того, коли за пізно. Дівчина вже добре постарілась...

Язон (живо).

Постарілась? Я того не бачу.

Акиндин (живо).

Ще дуже хорошо тримаєсь...

Язон.

А сила она може мати літ?

Мирский.

О, так вже добре по 30-и, — до сорока половина!

Язон (живо).

Я би сего ніколи не сказав. Она виглядає на двайцять найбільше..

Акиндин (злобно).

А видиш Язоне, а ти глумив ся з єї віку!

Язон (обурений).

Я? Перепрашаю, се проти моїх засад — глумитись з женщини. Противно, щоб тобі показати...

СЦЕНА 12.

Попередні. Омелька (розібрана — за нею) Марійка (входять з лївих).

Язон (прискакує до Омельки).

Прошу пані до 1-го мазура!

Акиндин (прискакуючи з другого боку).

А я до 1-го кадриля!

Кастор (так само).

А я до другого мазура!

Полюкс (так само).

А я до другого кадриля!

Язон (подаючи рамя Омельці).

(до Марійки) Сим направляю свій блуд, ласкава пані, взглядом вашої хорошої кузиночки. (оглядаючись — плеще в долоні) Панове — мазур! (вискакує кроком мазуровим на право)

Акиндин, Кастор, Полюкс (вискакують кроком мазуровим — за ним на право).

Марійка (стоїть на місци, як вкопана, дивлячись за ними).

Мирский (по відході всїх — крім Думки) — (підіймає руки до неба).

Боже! Твоя правда велика! (цілуючи Марійку в чоло, обтирає незамітно слези і виходить на ліво)

СЦЕНА 13.

Марійка, Думка.

(сцена драматична)

Марійка (стоїть ще хвильку, опісля, як музика заграє 1-ший такт мазура, паде на канапу і закриває очи руками).

Язон (за сценою — по правій).

Перше кільце, друге кільце, трете кільце! — Перше кільце зачинає! Голубчик — мазур! (чути тупіт ніг, музика грає, але чим раз тихше, щоб чути розмови на сцені)

Думка (призираєсь якийсь час танцеви — опісля приступає звільна до Марійки).

Чи можна вам подати руку?

Марійка (прочунявши).

Дякую!

Думка.

Перейдем до тамтої сьвітлиці. (показує на право)

Марійка

Дякую вам сердечно!

Думка.

Піду сам. (йде)

Марійка (живо).

Чекайте і я піду. (встає)

Думка (вертаєсь).

Прошу!

Марійка (по борбі з собою).

Ні — не піду. (сідає опять)

Думка.

То перепрашаю! (йде звільна на право)

Марійка (встаючи — живійше).

Чекайте, не йдіть! І я піду з вами.

Думка (вертаючи).

Служу!

Марійка.

Або не варт! Ідїть собі самі! (сїдає і закриває очи)

СЦЕНА 14.

Марійка (на канапі — закривши очи). Думка (в кутї по правій). Цілий ряд дансерів, з Язоном і Омелькою на переді, висуваєсь в танци з правих дверей. В їх рядї Акиндин, Кастор, Полюкс з своїми парами.

Язон (коли висунув ся ряд).

Вибирати!

[Пари міняють ся з дамами: Акиндин — живо хватає Омельку, за котрою побивав ся Кастор, Полюкс.]

Кастор (махнувши рукою).

(н. б.) За пізно прийшов!

Полюкс.

(н. б.) За пізно!

Язон (проводячи).

Мазур!

[по окруженю сцени цїлим рядом]

Ще раз вибирати! Голубчик — мазур! (хватає живо Омельку — за котрою пильно дибав Кастор, Полюкс)

Кастор (махнувши рукою).

Знов за пізно прийшов!

Полюкс (махнувши рукою).

За пізно!

Язон.

На перед! За мною! (вибігає в головні — всї пари за вим — музика чим раз тихше грає, тільки слабий відгомін доходить до публики)

СЦЕНА 15.

Марійка (зриваючись).

Ах, то підлість, підлість! (ломить руки і хватаєсь за чоло).

Думка (приступаючи — в цїлій сценї держить ся в поважній іронїчній флеґмі).

Ви се називаєте підлостию?

Марійка.

А якже се назвати?

Думка.

Таж се любов! Звичайна, людска любов.

Марійка (крайно зачудована).

Се любов?

Думка.

Вам она видко не подобаєсь! Ви чогось гнївні на неї?

Марійка.

Якже не гнїватись? А ви не ґнїваєтесь?

Думка.

Нї.

Марійка.

Бо і ви такі самі.

Думка.

Може бути. А я вам докажу, що нема чого гніватись.

Марійка (зачудована).

Докажете?

Думка.

Докажу.

Марійка (ломлячи руки).

Но прошу!

Думка (приступаючи близше).

Маєм час. Ви самі, я сам, ви не танцюєте, я не танцюю -- можемо поговорити.

Марійка.

Прошу, прошу! (н. б.) Але потім єму скажу, що я о них всїх думаю.

Думка (все спокійно).

Наколи-б ви прийшли до склепу і зажадали материї шовкової, а вам купець місто шовкової подав вовняну — приняли би?

Марійка (усьміхаючись).

Та де?

Думка.

А коли би ви конечно потребовали шовку — а купець мав лише вовну, — що би ви зробили?

Марійка.

Кинула-б єму єго вовну і пішла до другого купця.

Думка.

Правда?

Марійка.

Правда!

Думка.

Без гніву?

Марійка.

Без гніву.

Думка.

А чо-ж ся на них гнїваєте? (показує на право)

Марійка.

Або они купують матерню?

Думка.

Матерню не матерню, але щось такого, що єсть на продаж.

Марійка.

Я вас не розумію.

Думка (приступаючи ще близше).

Я вам скажу яснїйше. Товариші мої приїхали сюда шукати шовку, а може й аксамиту, в кождім разї якоїсь дорогої матерні. З першу думали, що тим шовком — ви, — впрочім і подабаєте на те, — тай торгували вас. А як купець, — совістний бачите чоловік, — сказав їм, що ви не шовк а вовна, покинули вас і пішли там, де шовк. Так само, як і ви зробили в склепі.

Марійка (ломлячи руки).

То так ви нас понимаєте?

Думка.

Не тілько я але й они і цїлий сьвіт.

Марійка (потираючи чоло).

Коли се такий простий, звичайний торг, то чого при тім так надскакуєте, милитесь, любкаєтесь і золотите словами?

Думка.

В тім неморальність і тота гидка неправда. Але ми сему не винні.

Марійка.

А хтож?

Думка.

Люде, товариство людске, що се приняло і терпить, себе взаїмно манить. Так робили наші батьки і ми так робимо.

Марійка.

То й ви також, коли їх так бороните?

Думка.

Також.

Марійка.

То й ви шукаєте шовку-золота?

Думка.

В тім і ріжнимось.

Марійка (цікаво).

А що ж ви шукаєте?

Думка (приступаючи близше).

Як ви ще були багачкою, я би вам був того не казав. Вкінци як і приступити! Надто завізно й гамірно було коло вас. Тепер коли ви вовна я вовна, обоє однакі, я вам скажу, як рідній сестрі.

Марійка.

Скажіть.

Думка (тихше).

Я шукаю — серця.

Марійка (відскакуючи).

Те кожда має.

Думка.

Але не кожда однаке. Одна має тіцьке, (показує на вігтику) друга має тільке, (показує на половині пальчика) третя має оттільке. (показує на руку) Я шукаю — страшно великого! ´(показує, обіруч зачеркуючи коло)

Марійка (сьміючись).

Ой, ой! На що-ж вам такого великого?

Думка.

Щоб помістило мене і цїлу мою родину.

Марійка (серіозно).

А, ви маєте родину? Мамунця кажуть, що то дуже гірко, мати родину на голові. А численна?

Думка.

Звиш двайцять пять мілїонів душ.

Марійка (хватаєсь за голову).

Ай, ай! Та-ж то цілий нарід, Господи!

Думка.

Видите, я вже з того бачу, яке у вас серце маленьке? Як головка від шпильки.

Марійка (трохи уражена).

А хто-ж тільким ради дасть?

Думка.

Добре, всїм нї — але однїй тисячцї.

Марійка.

І се за богато.

Думка.

Нї, не богато. Скажіть ви любите кого?

Марійка (засоромлена).

Н...ї...

Думка.

А неправда, бо ви любите батька, матїр, сестру, тїтку, бабуню...

Марійка.

А родину!

Думка.

А я вам покажу, що й ті мілїони ваша родина.

Марійка.

Як?

Думка.

Ваш тато — сьвященник, правда?

Марійка.

Правда.

Думка.

Вашого тата батько — дяк? Вашого діда батько — селянин? От і дійшли до крівних.

Марійка.

Е, так далеко.

Думка.

То ви тільки близших крівних любите, дальших ні?

Марійка.

Певно, що ні.

Думка (приступаючи близше).

Страх, яке вузеньке серце!

Марійка (уражена — відскакує).

Е, та бо ви...

Думка.

А позвольте ще одно питанє, пані?

Марійка.

(на боці, цідячи перше слово) П..а..н..і? (до Думки) Прошу?

Думка.

Ви любите своє село?

Марійка (щиро).

Дуже.

Думка.

Що-ж ви любите в тім селї?

Марійка.

Всьо.

Думка.

То єсть: садок вишневий, річку журкітливу, левади зелені, гори цвитучі — правда?

Марійка (плещучи в долоні).

Ай, то дуже красне!

Думка.

Ті хати порозкидані по уровищах?

Марійка (я. в.).

Ай дуже, дуже!

Думка.

А тих, що живуть по тих хатах — ні?

Марійка.

Е, то хлопи!

Думка (приступаючи близше).

То мертву природу ви любите, а живих людей, своїх покрівних – ні! Страх, яке вузеньке серце!

Марійка (відскакуючи — уражена).

Ідїть собі з тим вузеньким серцем! Ще й ви ся наважили?

Думка (відступаючи).

Більше вже нїчо не скажу, ласкава панї!

Марійка.

(на боцї, цїдячи перші два слова) Л..а..с..кава панї! Боже мій, як то якось неприємно. Я страшно мушу бути дурна в єго очех.

Думка.

А були ви коли в селяньскій хатї, ласкава панї?

Марійка.

(на боцї) Знов ласкава панї! (в голос) Була, але довго не могла витримати. Там люди, дїти, разом дріб, худоба, сопух... Менї в голові крутилось.

Думка.

Видите, се все з вузенького серця. Бо великому жаль би ся зробило, оно би порадило, помогло. Вузеньке серце любить добро а велике недолю. (з одушевленєм) Не любив тебе той ненько Україно, хто не любив твоєї біди! (в ростучим одушевленєм):

„Нї поля́ твої широ́кі, нї твої сади,
Нї верховині́ цвиту́чі, нї твої степи,
Анї ріки бистротечні, анї твоє море,
Як я ненько Україно люблю твоє горе!
(хвильку стоїть нерухомий)

Марійка.

(на боцї) Який він красний, коли так говорить, але недобрий. Сего серця вузенького я єму не подарую. (в голос) Вам би ся з своїм широким серцем найлучше оженити з Омелькою.

Думка (прочунявши).

Я так і думав. Але хвильку лише. Тепер, она богатирка. Богацтво будує палати еґоізмови. Богацтво любить уживати а не розживати.

Марійка (усьміхаючись).

То женїть ся з Ксенею.

Думка.

Якою Ксенею?

Марійка.

Єсть у нас дївчина в селї. Зове ся Ксеня. Хороша дївчина і учена. Уміє читати, писати, деклямувати так як ви, шити, гаптувати. Я вам покажу її. У неї і серце буде мабуть отільке! (показує, обіруч зачеркуючи коло).

Думка (живо).

Покажіть менї її!

СЦЕНА 16.

Попередні. Катерина (входить головвими).

Катерина.

Прошу паннунцї, чось Ксеня прийшла.

Думка (живо).

Поклич, поклич!

Катерина (соромливо).

Та вна не до панича — а до панни прийшла.

Думка.

То нїчо — заклич!

Марійка.

Нї, не клич! Я сама вийду.

Катерина (відходить в головні).

Думка (просячи).

Покажіть менї її!

Марійка.

Такі ви цікаві? Не покажу!

Думка.

То я сам побачу! (оглядаючись шукає) Де мій капелюх? (хвилю крутить ся шукаючи)

Марійка (наївно).

(на боці) Він справді готов піїти, поб.а-ч.и.т.и, п.о.л.ю.б.и.т.и...

Думка (найшовши капелюх іде в головні).

Марійка (зі страхом).

Не йдіть!

Думка (стає).

Чому?

Марійка (живо).

Я не хочу.

Думка (з поклоном).

А, а! (іде в головні).

Марійка (біжить за ним і відтягає від дверий).

(дуже наївно) Кажу, не йдіть, бо такою Ксенею, з отільким серцем могу і я бути для вас... (утікає на ліво).

Думка (хвилю стоїть, мов ошоломлений).

Мала-ж би се бути правда?

СЦЕНА 17.

Думка. Ксеня (входить головними).

Ксеня.

(хороша, сільска дївчина, з віночком в руках).

(оглядаючись) Паннунції нема тут?

Думка (живо — оглянувшись).

То ти Ксеня?

Ксеня (наівно).

Я. А панич з відки мене знають?

Думка (кидаючись на неї, горячо).

Ай Ксеню, Ксеню, коби ти знала, яке ти мені щасте принесла! (обнимає її — з превеликої радости)

СЦЕНА 18.

Музика перестала грати. Язон з Омелькою, Акиндин, Кастор Полюкс, і прочі виходять з правих дверий.

Язон (побачивши Думку з Ксенею).

Vivat Орфей і Евридика!

Ксеня (засоромлена утікає в головні).

Акиндин, Кастор, Полюкс і прочі.

Vivat! Vivat!

Думка (все ще не посїдаючись з радости).

Що ви розумієте!!!

СЦЕНА 19.

Попередні. Мирский, Олїмпія (виходять з лївих дверий).

Мирский, Олїмпія (запрошуючи).

Просим до вечері, просим!

[Всї зміряють в ліві двері.]

ЗАВІСА ПАДЕ.

Дїя III.

Декорация як в дїї II. Комната в домі Мирского, пристроєна звичайним ладом. На серединї, під задною стїною канапа, перед нею столик і фотелї. Двері, як передше. Правобіч вікно на город.

СЦЕНА 1.

Язон, Акиндин, Кастор, Полюкс.

[Язон і Акиндин перебрані ходять оден проти другого по комнатї. Кастор і Полюкс сидять на канапі, обнявшись за шию курять].

Акиндин (стаючи).

Котра то вже година?

Язон (добуваючи годинник — стає проти него).

Одинайцята.

Акиндин (голосно до всїх).

Час може нам їхати. Вже всї гостї порозїздились.

Язон (усьміхаючись).

Кому в дорогу, тому час. Я тут лишаюсь. (ходить).

Акиндин.

Як ти то і я. Маю час. (ходить)

Кастор.

І я маю час.

Полюкс.

І я маю час. (гуторить з Кастором, не вважаючи на слїдуючу розмову Язона і Акиндина).

Язон (тихше до Акиндина).

Ти казав вчера, що скоросьвіт виїдеш.

Акиндин (недобрий).

То вчера було. Нинї иньше дїло.

Язон.

Ага! Марійка, Марійка!

Акиндин (я. в.).

Можу тобі єї відступити.

Язон (бухаючи сьміхом).

Ха, ха, ха! Ти може, брате, до Омель...? Ха, ха, ха! Пиши пропало! Омелька моя. Ще тілько словечко шепну — старим. (заглянувши в вікно, вискакує головними).

Акиндин (лицем до публики).

(до себе) Що? Він вже й до старих? Го, го, Акиндине, а ти спиш? (павза) Чого він так скочив, мов опарений? (заглядає в вікно) А, а! Омелька в городї. (вискакує в головні)

СЦЕНА 2.

Кастор, Полюкс (все сидять обнявшись).

Кастор.

Знаєш, Полюкс, чудесний мав я сон.

Полюкс.

Який?

Кастор.

Менї снилось, що ми з побратимів стали оба шваґрами. Разом нас вели, разом нас благословили, разом нас... (зїває) вінча...а...а...ли!

Полюкс.

Дав би се Господь.

Кастор:

Я не знаю як ти. але я вірю в сни. В кождім снї єсть зерно правди. Оно можливе і тут...

Полюкс.

Як то?

Кастор.

От бачиш у Мирских єсть дві сестри, нерідні, нерідні, але що то значить? Ти возьми одну, я другу.

Полюкс (живо).

Добре, Ти бери Марійку — я Омельку.

Кастор.

Нї я Омельку, ти Марійку.

Полюкс (пускаючи шию Касторову).

Ти, бачиш, старший, мудрійший бери молодшу, — менї, я себе знаю, треба мудрої жінки.

Кастор (живо протестуючи).

Нї, менї старшому старша, тобі молодшому молодша. Так вже з природи веде ся.

Полюкс (встаючи).

Я Марійки не хочу.

Кастор (встаючи).

А я Омельки не пущу.

Полюкс.

Мусиш.

Кастор.

За нічо в сьвіті.

Полюкс.

Ні?

Кастор.

Ні!

Полюкс.

Як так, то амінь побратимству!

Кастор.

Не дуже стою о те.

Полюкс, Кастор.

О — о! (розбігають ся: Кастор в праві, Полюкс в ліві двері.)

СЦЕНА 8

Олімпія (входить головними).

[роздражнена — в цілій дії].

Олімпія (ломить руки).

Ще такої комедиї не бачила, як жива! Молоді, гладкі питомці, аж любо подивитись, причепились до старої і анї руш відчепитись.

І оден і другий і третий і четвертий. А вже третий і четвертий бодай назирцем! І вчора і нині. Тьфу, перевертаєсь сьвіт до гори ногами. У цивільних то вже таке бачила, у духовних перший раз. Цивільні вже і з старими бабами женились, але духовні? (ходить по сцені).

Та ще, аби богата а то убога така, як тота Марта, ще єї показують в театрі. (ходить).

А вже що найбільше злостить то тота Марійка. Вчора цілий празник плакала, нині ходить, сьміє ся, заходить ся. Ігі! (ходить живо по сцені).

СЦЕНА 4.

Олїмпія Марійка за нею Думка (перша вбігає — другий повільнїйше, головними).

Марійка.

(заходить ся від сьміху) Ха ха ха! ха ха ха!

Олїмпія (показуючи на Марійку).

Ну, дивіть люде добрі!

Марійка.

Ха ха ха! ха ха ха!

Олїмпія.

Та чо' ти ся до лиха регочеш?

Марійка (глипаючи в вікно).

Ой, мамунцю, не витримаю! ха ха ха! ха ха ха!

Думка (сьмієсь собі на боцї).

Олїмпія.

Вже й не знаю, що казати біді! Єї сьміх, а чоловіка, як би хто шпильками підколював.

Марійка (кидаєсь на матїр і тягне до вікна).

Подивіть ся!

Олїмпія.

Не чудо-ж то? Оден з одної сторони Омельки, другий з другої. А третий і четвертий, то вже лиш вишнї попідпирали.

Марійка (бухає ще дужшим сьміхом).

Думка (бухає сьміхом собі).

Марійка (по хвили, перериваючи мову сьміхом).

А нинї рано, всї цьвіти менї позривали на китицї для Омельки. Язон післав через паламаря, Акиндин не мав через кого, та через — піддячого. Піддячий не дочув та приніс — менї. Я єму опісля дякую, а він такий недобрий. Ха ха ха! ха ха ха!

Думка.

Якже-ж ту бути добрим? (бухає сьміхом)

Олїмпія (до Думки).

Ще й вам сьміяти ся? Чо'-ж ви не йдете до них? (показує на город)

Думка.

Я не Арґонавт. (сьміє ся)

Олїмпія.

Господь вас розуміє, по якому ви говорите.

Думка.

Я лиш Орфей, що маю сю виправу описати. (сьміє ся)

Олїмпія (здіймаючи раменами).

(н. б.) Мабуть і єму ся вже в голові перевернуло! Хто впрочім знає, як і що їх тепер учать ві Львові. (хоче відійти в головні).

Марійка (дивлячись у вікно — живо).

Встають, встають! Ідуть сюда!

Олїмпія (з'упиняючись на хвилинку в вікнї).

Є на що дивитись! (іде в головні)

СЦЕНА 5.

Попередні. Акиндин (стає в головних).

Акиндин (до Олїмпії).

Перепрашаю, всечестнїйша добродїйко, могу вас просити на одно словечко?

Олїмпія (вертає).

Прошу!

Акиндин (оглядаючись).

Але самісеньких самих.

Марійка (до Думки).

Ходїть отче! Се на осьвідченя заносить. (випихає Думку, сама зникає на право).

СЦЕНА 6.

Акиндин. Олїмпія.

Олїмпія (сїдаючи на канапі).

Прошу, сїдайте!

Акиндин (сїдає звільна на фотели, ліворуч від Олїмпії).

Не знаю сам, ласкава добродїйко, від чого зачати. Справдї, єсть се хвиля житя, дуже

важна. Годї так від разу сказати, що чоловік думає. Я приїхав сюда на часочок, а бажав би остати на вічність. Так, во віки віков .., бо я полюбив вашу донечку...

Олїмпія (живо).

Марійку?

Акиндин.

Нї, перепрашаю, я хотів сказати, вашу хорошу кузиночку...

Олїмпія.

Омельку?

Акиндин.

Так, Омельку і бажав би не розлучатись з нею до кінця житя...

Олїмпія.

Во імя Отца і Сина. Чи ви очий не маєте? Чи глумитесь з нас чи що таке? Таж ви такі молоді, а она...

Акиндин.

О, я молодшої від неї не бачив.

Олїмпія.

Ви собі, хвалити Бога, такі гладенькі, а она...

Акиндин.

О панї добродїйко, я кращої від неї не бачив.

Олїмпія.

Таж бійтесь Бога, що говорите? Вже Марійка сто разів красша...

Акиндин.

Коли серце не велить, ласкава пані добродійко!

Олїмпія (зриваючись, досадно).

То женїть ся про мене, з ким хочете. Най вам Господь помагає. (зміряє на лїво).

Акиндин.

Житє своє вам завдячую, ласкава панї добродійко. Радістною вістню пійду подїлитись з моїм ангелом. (вискакує в головні)

Олїмпія (дивлячись за вим).

Ну дивіть, як би ся на сьвіт божий народив! (збирає раменами) Що-ж, треба пан-отцеви сказати. (іде на лїво)

СЦЕНА 7.

Олїмпія (стикаєсь в лївих з) Мирским (за ним з) Язоном.

Мирский.

Чекай панї-матко, маю тобі щось сказати!

Олїмпія.

І я тобі мала сказати, що... (уриває побачивши Язона)

Мирский (виходячи зовсїм).

Ото пан Дївонос осьвідчаєсь нам о руку нашої Омельки.

Олїмпія (зачудована).

Вже другий?

Мирский.

Не мали ми часу доволї пізнати пана Дївоноса, але він спішить ся домів і просить,

щоб єму бодай дати надїю перед другими, коли рішучо не скажем так або инакше.

Олїмпія.

Та що тілько пан Всеволода осьвідчив ся о Омельку.

Мирский.

Хто? Всеволода? (н. б.) Маєш тепер!

Язон.

Всеволода? (тихше) Я того надїяв ся, але я мушу перестеречи вас паньство, перед ним. Всеволода чоловік непевний, я єго вже з давна знаю. Він гуляка, довгороба, грошетрата. Єму не о серце ходить, він лиш на віно дибає.

Олїмпія.

На яке-ж до лиха віно? Та Омелька нїчого не має крім того, що в школї заробить.

Язон.

Що до мене, я про те не дбаю. Єсли би менї ходило о маєток, я би був давно оженив ся. Не одна партия траплялась. Але я іду лишень за покликом серця і ту оно менї сказало: се твоя доля.

Мирский.

Що-ж думаєш, Олїмпіє?

Олїмпія.

Що-ж я маю казати? Або я знаю. Омелька не мала; має, хвалити Бога, свої лїта, най сама каже.

Язон (втїшно).

О, єсли о думку панни Омельки ходить, то я певний свого щастя. (вибігає в головні)

Мирский (сьміючись, на боцї).

А Господи, даруй гріха! Як то все покінчить ся?

Олїмпія.

Се вже менї і в голові не містить ся. Така стара лепетуха вже другого до себе прикувала, а ту й молода, й нїчого собі, й маєток, хвалити Господа, — нї одного. Чари якісь знає, чи що таке?

СЦЕНА 8.

Попередні. Кастор (висуваєсь з правої) Полюкс (з лївої).

[Побачивши себе, стають хвилю оден проти другого.]

Олїмпія (в розпуцї).

(н. б.) Що? Ще може й сї?

Кастор (до Полюкса).

Ну кажіть, яке маєте дїло?

Полюкс.

Кажіть, кажіть ви!

Кастор (до Мирского).

Дарують всечестнїйший, що мішаюсь, може не в своє дїло. Але поважанє, яке маю до дому вашого і родини, велить менї перестерегчи перед деякими незваними людцями, так тут неприсутними як і деякими присутними.

Полюкс.

Прошу!

Кастор.

Я довідав ся, що о ручку панни Омельки осьвідчились товариші мої Язон і Акиндин, а й ще деякі забігають.

Полюкс.

Прошу.

Кастор.

Всї они негідніремінчика розвязати в черевичку панни Омельки, бо люде негідні, нездібні, задовжені, по 10 літ вже їздять а не можуть дібратись.

Полюкс.

Перепрашаю, бо я їжджу доперва рік пятий.

Кастор.

Коли шестий.

Полюкс.

А ви маєте довги більші, чим я.

Кастор.

За мене заплатить стрийко, а за вас хто?

Полюкс.

Вуйко.

СЦЕНА 9.

Попердні. Омелька, (за нею) Язон, Акиндин (входять головними).

Мирский.

Омельочко, (цїлує єї в голову) ласка небесна спливає на тебе щедрою струєю. О руку твою

осьвідчились що тілько панове Дївовос, Всеволода, а сли не помиляюсь... (дивить ся на Кастора і Полюкса).

Кастор (з поклоном).

І я.

Полюкс (з поклоном).

І я.

Олїмпія (на боцї, — в найбільшім роз'яреню).

Не витримаю!

Язон (до Кастора).

Шкода ходу.

Акиндин (до Полюкса).

Шкода броду.

Мирский (до Омельки).

Не нам очевидно жити з ними, дитинко, але тобі. Єсть у тебе, хвалити Бога, свій розум — вибирай.

Язон, Акиндин, Кастор, Полюкс (складають руки до Омельки).

Омелька.

Справдї ласка божа злялась на мене нинї. Менї однако тяжко вибирати, жаль покривдити одного або другого, бо я всїх зарівно поважаю і всїми зарівно дорожу. Може би лучше панове погодились самі, а я певно вибраному віддам руку і серце, а прочих попрошу за дружбів.

Язон, Акиндин.

Виберіть ви, панї!

Кастор, Полюкс.

Виберіть самі!

Омелька.

Але я вас прошу, панове!

Язон, Акиндин, Кастор, Полюкс (благаючи).

Самі, самі!

Омелька (дуже звільва).

Коли вже так, коли я сама вибирати маю, то.....

Язон, Акиндин, Кастор, Полюкс (умильно складають руки).

Омелька (рішучо).

То не хочу жадного!

Олїмпія (дуже лиха).

Цур тобі, Омелько! З розуму зійшла, чи що? Трафляють ся такі люди, а она не хоче. Та яких-же ти лучших дожидати-меш? Образа божа, та-ж як би менї так, Господи сьвятий... (бє ся в уста)

Язон, Акиндин, Кастор, Полюкс.

Панно Омельцю! Панно Омельцю!

Олїмпія.

(на боцї, ломлячи руки) Стара така, тай ще вередує! (до Омельки) Та опамятай ся, дївчино!

Омелька (щиро).

Я би вибрала, але що з того, коли мій вибраний мабуть уже вибраний.

Олїмпія.

Хто такий?

Омелька (іде в головні двері).

Марійко! Марійко! (киває пальцем, кличучи).

СЦЕНА 10.

Попередні. Омелька (вертає), (за нею засоромлена) Марійка, Думка.

Омелька (показуючи на Думку і Марійку).

От і вибрані!

Олїмпія (зачудована ще більше).

Що-о-о?

Думка (приступаючи коло Марійки).

Коли вже паньство нинї такі щедрі на благословенiє, то поблагословивши богатих поблагословіть і бідних. (серіозно) Нї що critись, ласкаві добродії! Ми любимо ся, а любимо ся тою чистою, непорочною любовію, котра лучить серця людскі від тепер до крайної границї людскої долї. Доказом чистоти нашої любови най буде наше убожество...

Олїмпія (перериваючи).

Що? Моя дитина бідна?

Думка (перераженний).

А вжеж...

Марійка (бухає сьміхом).

Олїмпія

А вам хто се напечатав? А чия-ж ся праця наша тай покійного брата нашого, царство єму небесне?

Язон, Акиндин, Кастор, Полюкс (споглядаючи оден на другого).

Що-о-о?

Язон.

Отче Мирский, таж ви казали що се майно...

Омелька (кінчачи).

Моє. Але то було лиш позичене на оден день. Нинї, з'єднавши собі ним тілько сердець, віддаю єго назад в руки властительки, сестрички моеї Марійки.

Думка (сумно).

Пропав я.

Мирский.

Нї, не пропав, дитино! Благословен най буде Господь і правда Єго сьвята. Ти полюбив дитину мою, думаючи, що она бідна. Тим раднїйше віддаю всю працю свою в твої руки, знаючи, що лиш на добро обернете єго собі і другим.

Акиндин.

Отче Мирский, але признаєте, що нечестно се, так шутити з людий.

Мирский.

Не моя се шутка, а нашої мудрої Омельки. Она заложилась вчера з Марійкою, що коли Марійка відступить єї своє майно, всї горячі серця ваші склонять ся до неї. І панове признаєте, що Омелька виграла заклад...

Олїмпія (радісно).

Аж тепер розумію! (н. б.) То тому они всї так коло Омельки згорнулись.

Марійка (цїлуючи Омельку).

За теє буде она моєю — дружечкою.

Думка.

А Ксеня другою.

Марійка (живо).

Ще не забув Ксені?

Думка.

Ні, поки житя мого.

Марійка (затикає му рукою уста).

Язон.

Моє поважане! (відходить в головні)

Акиндин, Кастор, Полюкс.

Моє почтеніє! (відходять в головні)

СЦЕНА 11.

Попередні. Порфирий (вбігає головними).

Язон, Акиндин, Кастор, Полюкс (на вид єго подають ся в зад).

Порфирий.

Не дійшов чоловік на празник, то бодай на попразен. (веселим оком на питомців) Та ба, ту бачу і весїля коїть ся! (до Мирского) Моє почтеніє, отче Мирский, цїлую ручки панї добродїйки. Тут ваші папери, отче Мирский, на ульокованi гроші. Знайте, що Карманович честний чоловік. (віддає папери)

Мирский (переглядає папери).

Порфирий (до Арґонавтів).

Но, котрому з вас поблагожелати, панове? Язонови чи Акиндинови, чи тим молодикам?

Язон.

Пожелайте нашому Орфеєви, пану Думцї.

Порфирий (крайно здивований).

Що? Отче Мирский, ви за сего панича доньку віддаєте? (показує на Думку)

Мирский.

Так єсть, пане Порфирий!

Порфирий.

Що робите? Та він менї і сотика не винен.

Мирский.

Тим лїпше, тим лїпше!

Порфирий (до Арґонавтів).

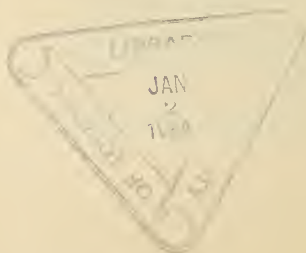
І ви дались такому дудикови в поле вивести? А сором а казка!

Язон, Акиндин, Кастор, Полюкс (зміряють в головні).

Порфирий (до публики).

Справдї, нема вже питомцїв на сьвітї. Від нинї — сотика жадному не пожичу.

ЗАВІСА ПАДЕ.

Ціна 50 кр. а. в.